

بسمه تعالی

چشم انداز قم در افق ۱۴۰۴

"قم پایتخت تولید فکر دینی در جهان اسلام"

مقام معظم رهبری

ویرایش ۸۸/۱/۱۵

مقدمه

شهر مقدس قم خاستگاه و پایگاه تفکر شیعی و انقلاب اسلامی در جهان است. تفکری که می‌تواند نظم نوینی را در جهان معاصر رقم بزند. داشتن نگاه راهبردی برای تعالی و پیشرفت شهر قم، به عنوان ام-القرای جهان اسلام و نقش جهانی آن، اجتناب ناپذیر است. وجود بارگاه ملکوتی حضرت معصومه (س) و مسجد مقدس جمکران، حضور مراجع عظام و حوزه بزرگ علمیه به عنوان عقبه فکری نظام جمهوری اسلامی و نیز وجود صدها مرکز علمی، دینی آموزشی و پژوهشی ملی و بین‌المللی، همچون جامعه المصطفی العالمیه با اثر بخشی جهانی و مراکز بزرگ چاپ و نشر، از مزیت‌های برجسته و منحصر بفرد آن است. از زاویه دیگر وجود سرمایه اجتماعی کم‌نظیر، زیرساخت‌های اقتصادی و فرهنگی گسترده، ضرورت تدوین چشم‌انداز برای تحقق مدینه فاضله اسلامی (مدینت اسلامی) را اجتناب پذیر می‌سازد.

رهنمودهای ائمه علیهم السلام درباره قم:

۱- قم شهر علم و ایمان

قال الصادق (ع): سلام الله على قم، هم الفقهاء العلماء امام صادق (ع)

فرمودند: سلام بر مردم قم،... آنان فقیه و دانشمند هستند بحار الانوار، ج ۶۰ صفحه ۲۱۷.

۲- قم شهر قدسی و زیارتی

قال الامام الجواد (ع): «من زار قبر عمتی بقم فله الجنة» هر کس قبر

عمه ام حضرت معصومه (س) را در قم زیارت کند سزاوار بهشت است.

بحار الانوار ج ۱۰۲ صفحه ۲۶۵

قال الصادق (ع):

«تُرْبَةُ قُمٍ مُّقَدَّسَةٌ وَ أَهْلُهَا مِنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ.» خاک قم مقدس است و

مردم آن از ما هستند و ما نیز از آنان هستیم.

بحار الانوار ج ۶۰

صفحه ۲۱۸

۳- قم عش (آشیانه) آل محمد (ص)

قال موسى بن جعفر (ع): «قُمُ عَشٌّ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَأْوَى شِيعَتِهِمْ»

قم آشیانه آل محمد و جایگاه پیروان آنان است. بحار الانوار ج ۶۰ صفحه ۲۱۸

ماموریت‌های استان قم:

۱. تولید، نشر و ترویج علوم و معارف دین اسلام برای مردم

ایران و جهان بر پایه قرآن و عترت علیهم السلام

۲. شهری زیارتی برای مسلمانان ایران و جهان و نیز

گردشگران فرهنگی خارجی

۳. ارائه الگوی عملی از مدنیت اسلامی

چشم‌انداز قم در افق ۱۴۰۴

مرکزیت تولید و نشر تفکر دینی

شهر زیارتی در مقیاس جهانی

و الگوی مدنیت اسلامی

یا به عبارتی دیگر: قم استانی

علمی، زیارتی و قدسی، پیشرفته و اسلامی

: خواهد بود

علمی: با مأموریت پایگاه اصلی و بی بدیل تولید و نشر تفکر دینی در جهان اسلام..

قدسی و زیارتی: شهری با هاله قدسی حرم حضرت معصومه سلام الله علیها و مسجد جمکران، و با امکاناتی وسیع و آماده پذیرایی از زائرین اهل بیت علیهم السلام با کیفیتی مطلوب خواهد بود.

پیشرفته و اسلامی: پیشرفته در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مبتنی بر عدالت و الگویی عملی و نزدیک به مطلوب از رفتارهای اجتماعی، مناسبات و مدیریت اسلامی در جهان امروز

اهداف

۱- فراهم کردن شرایط و زیر ساخت های لازم در قم، به عنوان مهمترین مرکز جهانی تولید و نشر علوم و معارف دینی

۲- توسعه زیرساختها و خدمات زیارتی در استان قم، به عنوان یکی از بهترین شهرهای زیارتی و گردشگری فرهنگی جهان اسلام

۳- ساختن الگویی امروزی از یک شهر اسلامی، پیشرفته و عدالت محور در قم، طی سه برنامه پنج ساله

راهبردها و سیاستها

۱- مرکزیت تولید و نشر علوم و معارف دینی

راهبردها: تمرکز حوزه علمیه قم بر توسعه آموزش در سطوح عالی و گسترش موسسات تخصصی، با هدف افزایش تولید علم دینی و نظریه پردازی و مرکزیت پاسخگویی به نیازهای امروزی و نیز تربیت متخصصان و مروجان دینی برای جهان اسلام و تشیع

سیاست ها:

۱-۱- حمایت از توسعه زیرساختهای حوزه علمیه قم با اختصاص زمین و تسهیلات زیربنائی و... پیش بینی کاربریهای فضاهای حوزوی در محدوده حرم، مسجد جمکران، در کالبد شهری و در برنامه های توسعه شهر و نقشه جامع

۱-۲- حمایت های بودجه ای از اعتبارات ملی برای توسعه زیر ساخت های حوزه های علمیه قم و فراهم کردن امکانات کمک آموزشی، خوابگاهی و ایجاد صندوق وام های طلاب

۱-۳- اولویت توسعه مراکز آموزشی و پژوهشی حوزوی قم در توسعه سطوح عالی و تخصصی

۱-۴- حفظ یا ابقاء معافیت های مالیاتی و عوارضی حوزه های علمیه، دانشگاهها و مراکز پژوهشی، تبلیغی و ترویجی، یا تأمین اعتبارات لازم از سطح ملی برای پرداخت مالیات و عوارض با هماهنگی دولت و مجلس

۱-۵- ایجاد شهرکهای علمی برای توسعه مراکز آموزشی و پژوهشی حوزوی و دانشگاهی

۱-۶- توسعه مراکز تربیت طلاب خارجی به منظور تربیت مبلغان کارآمد و پرورش یافته در مکتب اهل بیت علیهم السلام

۱-۷- ایجاد حوزه های علمیه مجازی برای متقاضیان داخلی و نیز در عرصه بین المللی و به زبانهای پر جمعیت دنیا

۱-۷- تأمین امکانات علمی و فن آوریهای لازم مثل کتابخانه های مجهز، خطوط اینترنت و

راهبرد ۲: ارتقاء جایگاه پژوهش در علوم اسلامی

۲-۱- تاسیس بنیاد پژوهشهای علوم انسانی در استان قم بمنظور برنامه-

ریزی و حمایت های ستادی (قانونی و مالی) از پژوهش، تولید علم

و تقویت نهضت نرم افزاری در دانشگاهها و مؤسسات حوزوی با

استفاده از اعتبارات ملی

۲-۲- حمایت های بودجه ای با استفاده از اعتبارات ملی پژوهشی برای

توسعه زیر ساخت های پژوهشی و مؤسسات تخصصی پژوهشی

حوزوی

۲-۳- حمایت های قانونی در بودجه ملی و استان از پژوهشهای کارآمد در

ارائه الگوی علمی حکومت اسلامی

۲-۴- کمک های بودجه ای از اعتبارات ملی و استانی به مراکز بزرگ

خدمات اطلاعاتی از قبیل کتابخانه های فیزیکی و الکترونیکی،

بانکهای اطلاعاتی و...

۲-۵- کمک به تامین زیرساختهای ارتباطات علمی و فرهنگی میان

نخبگان داخلی و خارجی

۲-۶- حمایت از پروژه های تحقیقاتی علوم انسانی نخبگان حوزوی، از

طریق صندوق ها و بنیادهای پژوهشی کشور و مراجع عظام

۷-۲- حضور مؤثر در عرصه های فکری، علمی و فرهنگی بین‌المللی از طریق ارائه مقالات علمی در مجلات علمی و کنفرانس‌های بین-

المللی

۸-۲- ایجاد معتبرترین مجلات علمی بین‌المللی در تفکر اسلامی و

شیعی و در جهان اسلام

۹-۲- ارتقاء جایگاه پژوهش در بین دیگر فعالیتهای حوزوی، فرهنگ

سازی برای جذب منابع مالی مردمی و حوزوی بیشتر، برای توسعه

مراکز و پژوهش های حوزوی

۱۰-۲- دایر کردن کرسی های نقد و نظریه پردازی در حوزه علوم

انسانی اسلامی با مشارکت حوزه و دانشگاه و توسعه مراکز نظریه

پردازی راهبردی و مهندسی فرهنگی

۱۱-۲- ایجاد مرکز بین‌المللی گفتگوی ادیان و مذاهب و کمک به تعامل

فعال صاحب‌بظران حوزه با مراکز مختلف علمی فرهنگی خارج

کشور

۱۲-۲- ایجاد قطب ها و پارک های علمی و تحقیقاتی و فناوری استان

راهبرد ۳: توسعه آموزش عالی و مؤسسات عالی آموزشی و پژوهشی بر اساس نقشه جامع علمی (عملکرد ملی) از طریق گسترش تعامل پژوهشی حوزه ودانشگاه

۳-۱- تهیه نقشه جامع علمی استان با توجه به نقش ملی و استانی مراکز آموزش عالی

۳-۲- اولویت دادن به مقاطع تحصیلات تکمیلی و پژوهشهای بنیادی در رشته‌های علوم انسانی در نقشه جامع علمی استان

۳-۲- استفاده از ظرفیت حوزه علمیه و مزیت‌های تعامل دانشگاه و حوزه در رشد و توسعه آموزش عالی

۳-۳- کمک به زمینه سازی تحول و بسط تفکر اسلامی در رشته های علوم انسانی

۳-۴- کمک به ایجاد شهرک دانشگاهی، تامین زمین، تاسیسات شهری، زیرساخت‌های اطلاع رسانی و حمایت‌های بودجه ای از سطح ملی

۳-۵- ایجاد دانشگاه‌های مجازی علوم اسلامی و انسانی برای مخاطبین داخلی و در عرصه بین‌المللی

راهِبرد ۴: توسعه رشته های دانشگاهی براساس نقشه علمی نیازهای علمی و فن آوری استان با رویکرد کارآفرینی و اشتغال (عملکرد استانی)

۴-۱- تهیه نقشه جامع علمی استان با توجه به نیازهای تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز در توسعه استان و بر اساس سند چشم انداز استان و اجرای تدریجی آن با استفاده از اعتبارات ملی، استانی و مردمی

راهِبرد ۵: نشر تولیدات علمی اسلامی و تبلیغ مکتوب دین در سطح ملی و بین المللی

۵-۱- توسعه و ساماندهی صنعت چاپ و نشر و استفاده از جدیدترین فن آوری چاپ و ایجاد شهرک چاپ و نشر

۵-۲- توسعه شبکه های عرضه و فروش آثار مکتوب اسلامی در سرتاسر جهان، بویژه ایجاد مراکز توزیع و فروش اینترنتی

راهبرد ۶: توسعه زیرساختهای نشر علوم و معارف، ترویج و تبلیغ

اسلام و تشیع

- ۶-۱- توسعه مراکز تخصصی در امر تبلیغ دین و اعزام مبلغ
- ۶-۲- تأسیس مراکز تخصصی آموزش و تربیت مبلغ آموزش های کاربردی تبلیغ متناسب با نیازهای امروز جهان و برای نسل های مختلف به خصوص جوانان
- ۶-۱- توسعه شبکه های تلویزیونی ماهواره ای و سایت های اینترنتی برای نشر معارف اسلام و مکتب اهل بیت (علیهم السلام)
- ۶-۲- ایجاد قطب بزرگ تولید و عرضه محصولات فرهنگی در تراز و معیار کیفیت بین المللی و ایجاد مراکز عرضه و فروش اینترنتی آنها
- ۶-۳- حمایت از تولید و پخش بهترین فیلمها و محصولات رسانه ای جهت نشر اسلام ناب در اینترنت و رسانه های ماهواره ای
- ۶-۴- تولید محصولات سینمایی دینی
- ۶-۸- نشر معارف اسلامی و مکتب اهل بیت (علیهم السلام) از طریق تربیت طلاب خارجی

۶-۹- توسعه مراکز الکترونیکی و اینترنتی جهانی برای پاسخگویی به

سؤالات و شبهات دینی

راهبرد ۷: اهتمام به توسعه زیرساختهای الکترونیکی و شبکه های

اینترنتی

۷-۱- توسعه فن آوری اطلاعات در کلیه سطوح اداری، دانشگاهی،

حوزوی، صنعتی و ...

۷-۲- توسعه زیرساختهای اطلاع رسانی از جمله فیبر نوری و افزایش

سرعت و پهنای باند و ...

۷-۳- راه اندازی اینترنت ملی، مترواینترنت شهری، بانک های اطلاعاتی،

موتورهای جستجو و پورتال اسلامی و شیعی

۷-۴- ایجاد شبکه الکترونیکی مشترک بین مراکز حوزوی و دانشگاهی

۷-۵- ارائه خدمات اسلامی - حوزوی بصورت اینترنتی

۷-۶- ایجاد شهرک آی تی

راهبرد ۸: ایجاد نهضت ترجمه جهت نشر معارف اسلامی از فارسی و

عربی به زبانهای پر جمعیت دنیا

۸-۱- ایجاد مرکز تخصصی ترجمه کتب و مقالات دینی

۸-۲- استفاده از طلاب خارجی جهت ترجمه متون دینی به زبانهای پر

جمعیت دنیا

۲- شهر زیارتی در مقیاس جهانی

راهبرد ۱: تهیه برنامه راهبردی و جامع توسعه حرم مطهر و مسجد جمکران، بلوار پیامبر اعظم (ص) و دیگر زیرساختهای مرتبط با آنها و تهیه طرحهای تفصیلی بر اساس آن

۱-۱- حفظ جایگاه، شانیت و آثار قدسی و معنوی حرم مطهر و مسجد جمکران و اماکن مقدسه در برنامه ریزی شهری
۱-۲- توسعه زیرساخت های زیارتی و خدمات شهری و امکانات رفاهی برای زائرین در سطح عالی و مقیاس بین المللی

۱-۳- پیش بینی ردیف بودجه عمرانی و جاری از اعتبارات ملی برای امر زیارت در استان قم

راهبرد ۲: قرار گرفتن امر تسهیل امور زائرین و تکریم زائر در رأس

برنامه های مدیران استان

۱-۲- طراحی نظام جامع حمل و نقل زائر(شامل راههای مواصلاتی به حرم مطهر، جمکران، بلوار پیامبر اعظم و...) و تسهیل حمل و نقل زائر از طریق کاهش تداخل ترافیک عبور و مرور زائرین به اماکن مقدسه با حمل و نقل عادی شهر

۲-۲- تقلیل آثار تزاحمی حضور زائر، بر زندگی مجاورین و فعالیت- های علمی و معیشتی شهروندان در برنامه ریزی عمران و توسعه شهر

۲-۳- برنامه ریزی جامع اسکان موقت، پارکینگ، اماکن بهداشتی، مراکز شبانه روزی خرید محصولات فرهنگی و تغذیه زائرین و سایر خدمات مورد نیاز...

۲-۴- توسعه مراکز اطلاع رسانی و ساماندهی زائرین، ایجاد سایت خبری اطلاعات شهری، زیارتی، خدماتی و...

۲-۵- توسعه فرهنگ تکریم زائرین از طریق سازمانها و نهادهای فرهنگی و اجرایی

راهبرد ۳: ایجاد مدیریت واحد در امور زیارتی استان

۳-۱- ایجاد نهادی مستقل برای مدیریت یکپارچه و موثر ایجاد زیر ساختهای زیارتی جهت تحقق مأموریت های مهم ملی و فراملی استان در امر زیارت

راهبرد ۴: تامین کلیه زیرساختهای خدمات فرهنگی - تبلیغی و

اطلاع رسانی به زائرین

- ۴-۱- اولویت دادن به خدمات و عرضه محصولات فرهنگی به زائرین در برنامه ریزی های اطراف اماکن مقدسه
- ۴-۲- ایجاد مجتمع ها و فروشگاههای معتبر محصولات فرهنگی
- ۴-۳- ایجاد مراکز اطلاع رسانی فرهنگی و راهنمایی زائرین

۳- الگوی مدنیت اسلامی

راهبرد ۱ (اداره امور و مدیریت استان): کارآمد کردن

دستگاههای اجرایی استان

۱-۱- مشارکت نخبگان (حوزوی، دانشگاهی و تشکل های

تخصصی) در فرآیند تصمیم سازی و تصمیم گیری

۱-۲- بازطراحی ساختارهای مدیریتی در اداره امور استان و

شهر

۱-۳- هم افزایی بین دستگاهی و مقابله با تفکر و مدیریت

جزیره ای در بین مدیران

راهبرد ۲ (اقتصادی): رشد سریع، همه جانبه، عدالت محور و

متناسب اقتصادی

۱-۲ توسعه صنعت محصولات فرهنگی با هدف ایجاد بهترین و بزرگترین مرکز تولید و عرضه محصولات فرهنگی اسلامی در جهان

۲-۲ توسعه قطبهای تجاری و مراکز فروش مدرن (درون شهری و برون شهری) در مسیرهای مواصلاتی زائرین و مسافرین، با مزیت و قابلیت رقابت اقتصادی، با شهرهای دیگر، رشد سریع در کیفیت و کمیت خدمات زائر، حمل و نقل و تسهیلات اقامتی، به منظور رونق تجاری شهر و استان و افزایش اشتغال و درآمد سرانه

۳-۲ توسعه سریع زیر ساختهای شهرک های صنعتی مصوب و برنامه ریزی شده بمنظور جذب سرمایه گذاری صنعتی در استان

۴-۲ توسعه صنایع دانش بر و مبتنی بر فناوری های نو، صنایع با

ارزش افزوده بالا و صنایع کوچک اشتغال زا

۵-۲ پرهیز از سرمایه گذاری در صنایع بزرگ، آلاینده و ناسازگار

با محیط زیست و صناعی که منجر به مهاجرت های بی

رویه کارگری از مناطق روستایی و استانهای دیگر خواهد

شد

۶-۲ توسعه صنایع مبتنی بر مأموریتها و مزیت های استان و نه

باروشهای تقلیدی از استانهای دیگر

۷-۲ مدرن کردن سیستمها و روشهای کشاورزی و دامپروری

بمنظور افزایش کمی و کیفی محصولات و بالا رفتن درآمد

سرانه روستاییان

۸-۲ توسعه صنایع تبدیلی دامپروری و کشاورزی و نیز صنایع

بسته بندی محصولات غذایی با توجه به مزیت مهم

مرکزیت استان قم و دسترسی به استانهای دیگر

راهبرد ۳ (در حوزه عمران شهری): دستیابی به سیمای کالبدی

توسعه یافته به عنوان ام القرای جهان تشیع

۱-۳ رعایت هویت، قداست و معماری اسلامی و ایرانی و مقابله جدی با ساخت وسازه‌های بی رویه و بلند مرتبه سازی ناموزون در تدوین ضوابط ساخت و ساز، توجه جدی به ملاحظات فرهنگی اجتماعی شهر قم و گسترش فضای سبز شهر

۲-۳ پیش بینی کاربریهای فضاهای حوزوی، آموزشی و فرهنگی در کالبد شهری و در برنامه های توسعه شهر و نقشه جامع، با هدف جلوه فضای علمی و فرهنگی غالب، در کالبد شهری

۳-۳ ایجاد فضاهای تفریحی، ورزشی و هنری با جهت گیری اسلامی برای گذران سالم اوقات فراغت و پرهیز از تقلید از فضاهای غربی و برخی شهرهای داخل کشور که مبتنی بر اختلاط حداکثری مرد و زن و روابط اجتماعی نامتجانس با فرهنگ قم است.

۴-۳ تمرکز شهرداری بر ایجاد یک شهر بسیار نظیف و زیبا و
بکارگیری روشهای پیشرفته در جمع آوری و تفکیک
زباله و مبارزه قاطع (انتظامی، جریمه ای و قضایی) با
تخلیه پسماندها و نخاله ها و نیز آلایندگی منظر مغازه ها
و خرده فروش ها و میادین غیر بهداشتی

۵-۳ شناسایی و تهیه نقشه کاربریهای لازم در سطح استان
برای ایجاد زیرساختهای مراکز تولید فکر برای تامین
نیازهای این مراکز در افق ۱۴۰۴

۶-۳ رشد سریع تاسیسات شهری، توسعه خدمات بهداشتی و
درمانی شهر (با استفاده از خدمات پیشرفته پزشکی و
توجه به تعالیم اسلامی)، با هدف رفع تبعیض های
منطقه ای و ایجاد عدالت در برخورداری از امکانات

۷-۳ تثبیت جمعیت روستایی از طریق توسعه خدمات و
تاسیسات پیشرفته در روستاها

راهبرد ۴ حاکمیت مناسبات اسلامی بر کلیه شئون اجتماعی و اداری

سیاست ها:

۴-۱- تکریم زائرین اهل بیت و ارباب رجوع ادارات به عنوان

سرلوحه مدیران استان

۴-۲- تقویت همه جانبه عناصر ثبات آفرین خانواده از جمله:

مسکن ، اشتغال و...

۴-۳- ترویج روحیه درستکاری و انصاف در کسبه و بازار

۴-۴- تقدیس شئون اسلامی در محیطهای اطراف اماکن

مقدسه و الزام به رعایت شئون اسلامی در ادارات و اماکن

عمومی

۴-۵- برنامه ریزی همه جانبه (فرهنگی، اجتماعی و انتظامی)

برای مقابله با هر گونه ناامنی و ناهنجاری های اجتماعی

۴-۶- ترویج فرهنگ نظم ، بهداشت و آرامش در محیطهای

عمومی، از طریق نهادهای فرهنگی و آموزشی

۴-۷- ارائه خدمات و تسهیلات مناسب به شهروندان در کلیه

زمینه ها و فراهم کردن امکانات رفاهی و تفریحی سالم و محیط

های نشاط آور اسلامی

۴-۸- ترویج فرهنگ تعاون، اخوت، دوستی و احترام متقابل

از طریق نهادهای فرهنگی و آموزشی

۴-۹- محوریت دادن به مساجد در توسعه فرهنگی